

■ Un om pentru eternitate:
Al. Tzigara-Samurcaș •
45 de ani de la moarte

Al. Tzigara-Samurcaș aparține acelei nobile familii de "animatori ai culturii românești, flăcări de sacru elan în poarta vânturilor", după cum metaforic cristaliza esența marilor cărturari români Lucian Blaga. Sevele generoase ale românismului din care s-a hrănit personalitatea sa de excepție s-au materializat într-o activitate intens roditoare, desfășurată pe parcursul mai multor decenii. Tot ce a întreprins poartă pecetea unei iubiri ziditoare, adevărate față de poporul său, exprimată prin fapte mai mult decât elocvente.

Al. Tzigara-Samurcaș a văzut lumina zilei la 23 martie/4 aprilie 1872 în București, în casa părinților săi Toma și Elena Tzigara, născută Samurcaș. Micul Alexandru crește într-o atmosferă plină de iubire, înconjurat de cărți, bucurându-se de o educație aleasă și de protecția doctorului Wilhelm Kremnitz și a soției sale, Mite Kremnitz. Ambianța intelectuală din casa familiei Kremnitz va avea o înrăurire hotărâtoare asupra evoluției sale. În "salonul cel vrăjit al Tantei Mite", viitorul om de cultură va cunoaște pe

"Maiorescu și pe alți convorbiriști, precum și atâția oameni de seamă români și străini".

După studii strălucite în țară și în străinătate, unde are ca profesori personalități marcante ale vremii, tânărul Tzigara obține la Universitatea din München titlul de doctor în filosofie "magna cum laude", specialitatea istoria artei.

Întors în țară, este numit profesor suplinitor la Școala normală de institutori din București, pe care o consideră "una din instituțiile de elită ale vremii", dar care nu-i oferă totuși cadrul propice împlinirii profesionale. Drumul realizărilor va începe în 1899, odată cu numirea ca profesor la catedra de istoria artelor și estetică a Școlii de belle arte și ca bibliotecar al Fundației Universitare Carol I, instituție pe care o va sluji cu dăruire și competență timp de 47 de ani, dintre care 32 ca director. Deosebita înzestrare de organizator, spiritul științific, rigoarea, conștiințiozitatea, chiar severitatea, îmbinate cu însușirile unui veritabil om de cultură transpar foarte limpede din monografia dedicată Fundației Universitare "Carol I" publicată în 1933. Activitatea sa în slujba Fundației a fost de altfel recunoscută și recom-pensată prin decernarea

decorației "Pentru merit" de către regele Carol al II-lea, iar în presa vremii au apărut aprecieri deosebit de elogiase. D.Karnabatt scria în ziarul "Îndreptarea" din 15 mai 1933: "Actualul director, dl. prof. Al.Tzigara-Samurcaș se află acolo, muncind zi cu zi, sub iluminarea unei credințe, de mai bine de 35 de ani. A fost omul indicat, prin ființa-i cărturărească, prin pregătirea unei întregi vieți, prin pasiunea dominantă a sufletului pentru acest post - modest în erarhia noastră socială, față cu veleitățile obișnuitului tip social al vremii, măreț însă în semnificația-i culturală. Un post de modestie, efasare și sacrificii - cuprinzând prin înalta împlinire a îndatoririlor cele mai mari răsplătiri de ordin spiritual."

Preocupările sale sunt diverse. Pe lângă numeroasele studii, articole, note, intervenții, polemici în reviste prestigioase ca *Viața Românească*, *Epoca*, *Minerva*, *Convorbiri literare* (pe care a și condus-o între anii 1924 și 1939), Al. Tzigara-Samurcaș se ocupă de constituirea și organizarea Muzeului de artă națională, al cărui director este numit în 1906. Contribuția sa la nașterea muzeografiei românești este esențială, prin lucrări de valoare publicate

de-a lungul anilor, o mare parte fiind strânse în volumul *Muzeografie românească* (1936).

Publică, de asemenea, importante lucrări asupra artei românești, atât în țară, cât și în străinătate: *Arta în România. I. Studii critice* (București, 1909), *L'Art du Peuple Roumain* (Genève, 1925), *Rumäniens Kunstschätze* (Wien, 1926), *Covorul oltenesc* (București, 1942) etc.

În dorința sa de a face cunoscută și peste hotare arta populară românească, ține numeroase conferințe și organizează expoziții la Viena, Roma, Berlin, Geneva, Paris, Barcelona etc.

Aceeași dragoste pentru poporul și arta românească îl face să accepte, temporar, o funcție mai puțin obișnuită pentru pregătirea sa, anume aceea de prefect al poliției Capitalei în timpul ocupației germane din primul război mondial. 25 de ani mai târziu, folosindu-se de prestigiul și autoritatea sa, obține eliberarea lui Tudor Arghezi din lagărul de la Târgu-Jiu, unde poetul fusese închis din pricina pamfletului *Baroane* - un atac virulent la adresa ambasadorului Germaniei la București.

După o viață de continuă și fertilă zbatere în slujba culturii și a poporului

român, Al. Tzigara-Samurcaș se stinge la 1 aprilie 1952, lăsând în urmă roadele unei activități exemplare și imaginea unui model de urmat.

Daniela Dumitrescu

■ **Cărturarul. H.Zalis la 65 de ani**

H.Zalis știe să povestească cu entuziasm despre orice: prieteni, scriitori, filme, politică, femei, Franța etc. Cu detașare, cu ironie, cu uimire lăsând impresia că este și nu este prezent în real, dar că poate participa la zămisirea oricărui proiect. El iubește viața și asta se simte. O iubește fără excese, cu înțelepciunea educației, cu gândul totdeauna trecut prin cărți. Căci mai presus de orice H.Zalis iubește cărțile. Și locul acela în care ele stau de vorbă într-un nesfârșit murmur. A rămas, ca puțini alții din generația sa, să lucreze în bibliotecă. Pentru cultura și literatura română. A alcătuit cercetări bibliografice - despre curente literare, despre conștiința de sine a criticii literare din care mai târziu s-au înfiripat studii de istorie și critică literară. A scris poezii, romane, eseuri, traduceri și, din timp în timp, se întoarce la T.Vianu. A

început cu o biobibliografie, s-a ocupat de corespondența acestuia, a scos un volum de *Apropieri, delimitări, convergențe*. Anul acesta, când se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui T.Vianu, cel care a adus rigoare și echilibru în cultura română, H.Zalis se pregătește de sărbătoare cu o fidelitate de discipol ... Pentru că trăsătura cea mai puternică a personalității lui H.Zalis este fidelitatea, acea "atitudine care asigură entuziasmului permanență - cum spune chiar Vianu - și face din îngusta și instabila lui alcătuire temelie unei organizări morale a vieții".

Fidelitatea lui Zalis față de oameni și cărți este castă, răbdătoare, ajutându-l să prețuiască mai mult decât orice valoarea, s-o recunoască și s-o numească, contribuind astfel la luminaarea marilor idealuri.

A condus câțiva ani în Biblioteca Centrală Universitară bucureșteană cenaclul *Ateneele cărții*, focalizând aprehensiunea pentru construcție și cultură a tinerilor care eram atunci. H.Zalis contabiliza cu șarm amănunte, chipuri, gesturi, vorbe, interpreta realitatea și arta în registrele transparenței sau ale unei jucate ambiguități, credea în eternitatea clipei și în lumea prieteniei, care devenea pentru câteva